

በኢትዮጵያ የብሔረሰቦችን ጥያቄ በተመለከተ

በዋለልኝ መኮነን ህዳር 8፤ 1962 ዓ.ም. ተጻፈ

(Arts IV, HSIU; Nov. 17, 1969)

ትርጉም:- ወንድይራድ አስማማው

© May 31, 2018

የዚህ ጽሁፍ ዐብይ አላማ በዚህ ሃገር አይነኬ ነገር ግን ወሳኝ ጉዳይ በሆነው የብሔረሰቦች ጥያቄ በተመለከተ ውይይት መጨርሻ ነው። ጽሁፉ ለልዩ ክበረ በዓል የተዘጋጀ በመሆኑ በጥቅል ብያኔ የተሞላ ነው። በጊዜ እጥረትና ሌሎች እክሎች ምክንያት ጥልቅ ትንታኔ መስጠት የሚቻል አልሆነም። ለመነሻ ያህል ግን እርባነት የለሽ አይደለም ብዬ አምናለሁ። አንባቢያን ሀረጎችን ከአውዳቸው ውጭ እየነጠሉ ከማጋነን አዝማሚያ እንደሚቆጠቡ ተስፋ አደርጋለሁ። ይልቁን እዚህ ላይ የተነሱ ነጥቦች ከቀረበው ጥቅል ትንታኔ አኳያ ሊታዩ ይገባል።

በተማሪዎች ንቅናቄ ሂደት ውስጥ አሁን አዲስ ምዕራፍ ላይ ደርሰናል። በዚህ ምዕራፍ ሶሻሊዝም ሳይታለም የተፈታ የተማሪዎች ርዕዮተ ዓለም ከዚህ ውጭ የሆነው አድሃሪነት ከነግሣንግሥ ማማለያው ተሸናፊ የሆነበት ነው። ከእንግዲህ የቀረው ፍትህ፤ አብዮት ወይስ ጥጋናዊ ለውጥ በሚሉ ተጻራሪ ኃይሎች ሳይሆን፤ በትክክለኛው ሳይንሳዊ ሶሻሊዝም መመራት ወይስ የተበረዘ በሚሉት መካከል ነው።

በተማሪዎች ንቅናቄ ውስጥ ያሉ የሶሻሊዝም ኃይሎች ባላቸው ሰዎች በተሳሳተ መንገድ ሊረዱን ይችላሉ የሚል ስጋት፤ መሠረታዊ ጥያቄዎችን በግልፅ ለመወያየትና አደገኛና የማይመች አድርገው ያይታል። ስሱ ከሆኑት ከነዚህ ጉዳዮች አንዱ የብሔረሰቦች ጥያቄ ነው። በርግጥ አንዳንዶች አግባብ ባልሆኑ መንገድ ጎሰኝነት ሲሉ ይጠፋታል እኔ ግን ብሔርተኝነት ብዬ መጥራትን እመርጣለሁ። የፓናል ውይይቶች፤ በታገል መፅሔት የሚወጡ ጽሁፎችና የመድረክ ተናገሪዎች የህቡዕ በራሪ ወረቀቶች እንዲሁም የጥናት ክበቦች ሳይቀር ለዚህ ጉዳይ ትኩረት አልሰጡትም። በርግጥ የዚህ ጉዳይ መነሳት የተወሰነውን የተማሪ ማህበረሰብ እንዳይነጥል፤ መንግስትም አጋጣሚውን ተጠቅሞ ይህን ቅን ውይይት፤ አብዮተኛ የሆነውን የተማሪዎችን ንቅናቄ ዋጋ ለማሳጣት [ጥላሼት ለመቀባት] ሊጠቀምበት ይችላል።

ከአምና ጀምሮ ጥቂት የሆኑ ስብስቦች ይህንን ስስ ጉዳይ ለብቻቸው በመሆን ሲወያዩበት ቆይተዋል። ውይይቶቹም በግልፅ ስላልተደረጉ፤ በግል ደረጃ የተደረጉ ውይይቶች ሳይቀሩ እያፈተለኩ

በመውጣታቸው፤ ለሀገራችን፤ አለመግባባቶች እና ለተጋነነ አሉባባታ ዳርጓል። እንደ እኔ፤ ተማሪዎች ማንኛውም ዓይነት ዕውነታ፤ እጅግ ስሜት የሚነካም ቢሆን ለመጋፈጥ ብቁ ናቸው ብዬ አምናለሁ። በመሆኑም ለሌሎች ሁለት ሰምንታት በተሠራጩት) የተዛነፈ ሃሳብ ያዘሉ በራሪ ወረቀቶችና ለሚታዩው መዝቀጥ መፍትሄው ግልፅ ውይይት ማድረግ ነው።

የኢትዮጵያ ህዝብ ስንል እን ማንን ነው? እዚህ ላይ ህዝቦች ያልኩት ሆን ብዬ ነው፤ ምክንያቱ በማህበረሰብ አጥኝዎች (Sociologists) አተያይ፤ አሁን ባለችበት ደረጃ ኢትዮጵያ አንድ ብሔር አይደለችም። ይልቁንስ ኢትዮጵያ የራሳቸው ቋንቋ፤ የአለባበስ ስርዓት፤ ታሪክ፤ ማህበራዊ አደረጃጀት እና ግዛታዊ ማንነት ያላቸው ደርዘን ብሔረሰቦች ውጤት ናት። ብሔር ስንልስ ምን ማለት ነው? የራሱ ሆነ የአፍ መፍቻ ቋንቋ፤ የራሱ የሆነ አለባበስ ሥርዓት፤ የራሱ የሆነ ታሪክ፤ የራሱ የሆነ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ አደረጃጀት አይደለም? ስለዚህ በኢትዮጵያ የአሮሞ ብሔር፤ የትግራይ ብሔር፤ የአማራ ብሔር፤ የጉራጌ ብሔር፤ የሲዳማ ብሔር፤ የወላሞ (የወላይታ) ብሔር፤ የአደሬ (ሀረሬ) ብሔር፤ እና የፈለገውንም ያህል ባይመቻችሁም፤ የሶማሌ ብሔር አለ ብዬ መደምደም አልችልምን? እውነተኛው የኢትዮጵያ ገፅታ ይህ ነው። በርግጥ በገዥ መደቦች የተፈጠረው እና ሳይፈልጉ የተጨነቀው እንዲሁም አልፎ ተርፎ ምንም በማያውቁ ተጓዦች ብዙ የተባለለት ሃሳዊ የሆነው ኢትዮጵያዊ ብሔርተኝነት አለ።

ይህ ውሸት የሆነው ብሔርተኝነት ምንድን ነው? በቀላሉ የአማራ፤ አንዳንዴ የአማራና ትግሬ የበላይነት አይደለምን? እስኪ ማንንም ሰው የኢትዮጵያ ባህልን ጠይቁት፤ እስኪ ማንንም «የኢትዮጵያ ቋንቋ ምንድን ነው?» በሉት፤ እስኪ «የኢትዮጵያ ሙዚቃ የቱ ነው?» በሉት፤ «የትኛው ነው የኢትዮጵያ ብሔራዊ አልባስ ብላችሁ» ጠይቁት። የአማራ ወይም የአማራና ትግሬ ነው!!

አንድ ሰው «እውነተኛ ኢትዮጵያዊ» ለመሆን፤ አማርኛ መናገር፤ አማርኛ ሙዚቃ ማዳመጥ፤ የአማራና ትግሬ ሃይማኖት የሆነውን አርቶዶክስ ክርስትና መቀበል፤ እና የአማራና ትግሬ የሆነውን ሸማ በዓለማዓቀፍ ጉባኤዎች መልበስ አለበት። አንዳንዴ «ኢትዮጵያዊ» ለመሆን ስማችሁን ሁሉ መቀየር ይኖርባችሁ ይሆናል። በአጭሩ ለመጠቀም ኢትዮጵያዊ ለመሆን (የፋኖንን አገላለፅ ልጠቀምና) የአማራነት ጭምብል ማጥለቅ አለብህ። የብሔር ማንነታችሁን ማንፀባረቅ ስትጀምሩ ወዲያውኑ ጎሰኛ ተብላችሁ ትፈረጃላችሁ። ይህም የሚሆነው አማራ ሁኖ ለመወለድ ካልታደላችሁ ነው። በህገ መንግስቱ መሠረት ትምህርት ቤት ለመግባት፤ ሥራ ለማግኘት፤ መጽሐፍት ለማንበብ (ምንም እንኳን ጥቂት ቢሆንም)፤ ዜና እንኳን ለማዳመጥ ሶማሌ ወይም አስመራ የሚኖር ኤርትራዊ ካልሆንክ በስተቀር አማርኛ ማወቅ ግድ ይልሃል።

ስለ ማርክሲዝም በስሱም ቢሆን ላወቀ ሰው፣ ባህል ማለት ለምጣኔ ሃብት መሠረት የሆነ ግንባታ ከመሆን ያለፈ ነገር አይደለም። በመሆኑም ሁሌም የባህል የበላይነት ኢኮኖሚያዊ የበላይነትን ይቀድማል። ለዚህ ጥሩ ማሳያ ደግሞ በደቡብ ኢትዮጵያ ያለው የአማራ፣ በተወሰነ መልኩ ደግሞ የትግራይ ነፍጠኛ ሥርዓት ነው። በከተሞች የሚታዩ የአማራና ትግሬ ቅንጅት ነው። የተለመደው፣ ይህን ሃሳብ ለማጣጣል የሚቀርበው ሃሳዊ ሃሳብ ደግሞ በገጠር ውስጥ በድህነት የሚሞቅቀውን ሠፊ የአማራና ትግራይ ህዝብን ማጣቀሻ አድርጎ መከራከሪያ አድርጎ ማቅረብ ነው። በነገራችን ላይ በብሪታኒያ ኢምፔሪያሊዝም ወቅትም ቢሆን ሰፊው የብሪታኒያ ሠራተኞች ኢሰብዐዊ በሆነ አኳኋን ውስጥ ይኖሩ ነበር።

ሌላው የሞቀ መከራከሪያ ሃሳብ በካቢኔት ውስጥ ሁለት ወይም ሶስት የሚሆኑ አማራና ትግሬ ያልሆኑ ሚኒስትሮችን መጥቀስ ነው፣ አንድ ወይም ሁለት ጀኔራሎችን ከሰራዊቱ መጥቀስ፣ አንድ ወይም ሁለት አስተዳዳሪዎችን እና ገጠር ያሉ ደርዘን ባለባቶችን መጥቀስ ነው። ነገር ግን ለምሳሌ እንደ ብሪታኒያ ዓይነት ኢምፔሪያሊስቶች ከዚህ በበለጠ (በያንዳንዱ ጉዳይ) ቅኝ ግዛቶቻቸውን ለመግዛት ከአንድ ብሪታኒያዊ የበለጠ ሃብታም በሆኑ የጎሳ መሪዎች ይደገፉ ነበር። እንደ እውነቱ ከሆነ (ሁሬት) ቦይኝ (Houphet Boigne) እና ሴንጎር እኮ የፈረንሳይ ብሔራዊ ሸንጎ አባላት የነበሩ ሲሆን፣ አልፎ ተርፎም ሚኒስትር ነበሩ ሆኖም ቅንጣት ታክል የፖለቲካ ነጻነት ለሴኔጋላዊያንም ሆነ አይቮሪኮስታዊያን አላጎናጸፋቸውም።

በርግጥ በአማራዎችና ተከታይ አጋራቸው በሆኑት ትግሬዎች የተደረገው የኢኮኖሚና የባህል ወረራ የታሪክ አጋጣሚ ብቻ ነው። አማራዎች የበላይ የሆኑት፣ በተፈጥሮ ኢምፔሪያሊስትነት የተጠናወታቸው ስለሆኑ አይደለም ። ዕድሉን ቢያገኙ አሮሞዎች ሊያደርጉት ይችሉ ነበር፤ ወላምዎቹ (ወላይታዎች) ሊያደርጉት ይችሉ ነበር፤ ታሪክም ይህን ሊያደርጉ እንደነበር ይመሠክራል። ነገር ግን ለዚህ ሁኔታ መቀጠል ምክንያት ሊሆን አይገባም። አጣዳፊው ጉዳይ «በቃ!» ብለን ማወጅ አለብን ነው። እናም እውነተኛው ብሔራዊ-ሃገር (National State) መገንባት አለብን።

ብሔራዊ-ሃገር ስንል ምን ማልት ነው? ብሔራዊ-ሃገር ስንል ሁሉም ብሔረሰቦች በአገር ጉዳይ ላይ በእኩልነት የሚሳተፉበት፣ እያንዳንዱ ብሔረሰብ የራሱን ቋንቋ፣ ሙዚቃ እና ታሪክ ለመጠበቅና ለማሳደግ እኩል ዕድል የሚያገኝበት ሃገር ማለት ነው። አማራዎች፣ ትግሬዎች፣ አሮሞዎች፣ አደሬዎች (ሀረሪዎች)፣ ሶማሊዎች፣ ወላምዎች (ወላይታዎች)፣ ጉራጌዎች፣ ወዘተ በእኩል የሚስተናገዱበት ሃገር ማለት ነው። በኢኮኖሚም ሆነ በባህል አንደኛው ብሔር ሌላውን ብሔር የማይጨንበት ሃገር ማለት ነው። ታዲያ እንዴት ነው ይህን እውነተኛ ዲሞክራሲያዊ ርትዐዊ ሃገር መፍጠር የሚቻለው?

በወታደራዊ ሃይል ይህን ማድረግ ይቻላል? በፍፁም!! ወታደራዊ መፈንቅለ መንግስት ማለት ከግለሰቦች ለውጥ ያለፈ አይደለም። ምናልባትም ካለው ሥርዓት የተሻለ ነጻነት ይኖረው ይሆናል። ነገር ግን በመደበኛ መካከልም ሆነ በብሔረሰቦች መካከል ያለውን ተቃራኒ መፍታት አይችልም። የመንግስቱና¹ ታደሰን መፈንቅለ መንግስት ሙከራን ብናነሳ፣ የታየው ምላሽ ማንም የሚረሳው አይመስለኝም። የመንግስቱ መፈንቅለ መንግስት ሙከራ (ምንም እንኳን የቤተሰብ እና በዋነኝነት የሽዋ አማራዎች (በርግጥ የተወሰኑ ልዩ የሆኑ ነበሩ ልክ እንደ ወርቅነህ ገበየሁ² ዓይነቶች) ከፍተኛ ተቀባይነት ነበረው ምክንያቱም “በኢትዮጵያዊያን” - ማለትም በአማራች - የተሞከረ ነው። የታደሰን ሲሆን ግን ወዲያውኑ የጎሰኞች አመጽ ተደረገ። ለምን? አሮሞ የሆነው ታደሰ ለአሮሞ የበላይነት እንጅ መፈንቅለ መንግስት ማካሄድ አይችልም ማለት መሆኑ ነው።

መፈንቅለ መንግስትን ከማውገዝ ወደ ኋላ አልልም። ነገር ግን የታደሰ መፈንቅለ መንግስት ሙከራ አንድ ወሳኝ ጠቀሜታ ነበረው። አሮሞ ወንድሞቻችንና እህቶቻችን ለራሳቸው ክብር እንዲሠጡ አድርጓል። ለራስ ክብር መሥጠት ደግሞ ህዝብን መሠረት ያደረገ አብዮት ለማካሄድ ቅድመ ሁኔታ ነው። መፈንቅለ መንግስቱን ሲያናገሩ የነበሩት አብዮተኛ ነን ባይ ተማሪዎች እንኳ ይህን ጠቃሚ ጎን መረዳት አልቻሉም። የአማራ-ትግሬ የበላይነት ስሜት ምንነትን በዚህ እንኳ መገንዘብ ይቻላል። በዚህ ጉዳይ የመንግስት ፕሮፓጋንዳ ውጤቶች ከመሆን ባለፈ ምንም አለመሆናቸውን አርጋግጠዋል።

የኤርትራ ነጻነት ግንባርና የባሌ ትጥቅ ትግል ግባችንን ያሳኩልናል? ግባችንን የሚያሳኩልን አሁን ባሉበት ዓላማም ሆነ አኳኝን አይደለም።

እነዚህ ሁለቱም ንቅናቄዎች በጠባያቸው የተለያዩ ናቸው። የኤርትራ ነጻነት ግንባር በአካባቢው ከበርቱ ባለሃብት (bourgeoisie) የሚመራ ሲሆን፣ የባሌ ትጥቅ ትግል ደግሞ በአካባቢው ፊውዳሎች የሚመራ ነው። ለእኛ ግብ የሚበጀውን ዓላማቀፋዊ ዕይታ አልያዙም። ብሔራዊ ጭቆና መኖሩን ማወጃቸው ያለምንም እንኳን ትክክል ናቸው። በዚህ ላይ የሚያጋጩን ጉዳይ የለም። ነገር ግን የእነሱ አስተሳሰብ እዛው ላይ ለማቆም ነው። ባለው አገዛዝ መሠረት ላይ ሠፊ መሠረት ያለው ጥቃት ለመፈፀም አልሞከሩም። በአጭሩ እነህ ንቅናቄዎች በአርሶ አደሮችም ሆነ በሠራተኞች የተመሩ አይሉም። ለሰፊው ህዝብ፣ የጌታ ለውጥ ከመሆን ያለፈ አይሆንም ነበር። ለሶሻሊስቶች የሠፊው ህዝብ ተጠቃሚነት ከሁሉም ነገር ቀዳሚ ጉዳይ ነው።

¹ 1953 መፈንቅለ መንግስት ጠንሰሽ የነበረውን ብርጌደር ጀኔራል መንግስቱ ንዋይ ለማለት ነው።
² ከሎኔል ወርቅነህ ገበየሁ የጎንደር ጠቅላይ ግዛት ተወላጅ ነበሩ።
³ ብርጌደር ጀኔራል ታደሰ ብሩ

ስለጎጃም አመጽም ተመሳሳይ ማለት ይቻላል። አሁንም በዚህ አጋጣሚ በዩኒቨርሲቲ ግቢ ውስጥ ምን ያህል የአማራ የበላይነት ቅቡል እንደሆነ ላሳይ።

የኤርትራ ነጻነት ግንባርን መደገፍ ሃጢአት ነው። አንዳች እንኳ ጥሩ ነገር ስለ ኤርትራ ነጻነት ግንባር ከተጻፈ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች ሕብረት (USUAA – University Students Union of Addis Ababa) ሆነ በኢትዮጵያ ዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች ብሔራዊ ሕብረት (NUEUS - National Union of Ethiopian University Students) ወዲያውኑ ውድቅ ይደረጋል። ነገር ግን የጎጃም ጉዳይ ሲሆን የተለዩ ይሆናል። ይህ የእኒህን አብዮተኛ ነን ባዮች ማንነት በተጨማሪ ያሳያል።

ልብ በሉ እያልኩ ያለሁት እኒህ ንቅናቄዎች በሙሉ እውነተኛ ብሔርተኛ ሰሻሊስታዊ አገር የመመስረት ግባችንን ዕውን ለማድረግ የሚሆኑ የመጨረሻ መፍትሄዎቻችን አይደሉም። በእኔ በኩል ያለውን አገዛዝ እስከተገዳደሩት፣ እስካዳከሙት ድረስና በኋላ በእውነተኛ ሰሻሊስታዊ አብዮት ቁጥጥር ሥር ሊውል የሚችል የተቃውሞ አካባቢዎችን እስከፈጠረ ድረስ እደግፈዋለሁ።

አሁንም አንድ ነገር ደግሜ ማረጋገጥ እፈልጋለሁ። እነዚህን ንቅናቄዎች የምቃወመው ተገንጣይ ስለሆኑ አይደለም። ተገንጣይነት ያን ያህል ችግር ያለው ጉዳይ አይደለም። እንደ እውነቱ ከሆነ ብሔራዊ ጭቆና ከሚያካሂድ መንግስት ይልቅ፣ መገንጠል በጣም ይሻላል። ሌኒን እንዳለው “ሰዎች መገንጠልን አማራጭ አድርገው የሚወስዱት፣ ብሔራዊ ጭቆናና ብሔራዊ ቅራኔዎች አብሮ መኖርን መራር ሲያደርጉና ኢኮኖሚያዊ ተራክቦ እንዳይኖር ሲያደርጉ ነው። በእንዲህ ዓይነት ሁኔታ የመደብ ትግሉ ነጻነት የበለጠ በመገንጠል ዕውን ይሆናል። አሁንም የጥቅምቱን አብዮት የመሩት፣ በልሼቪኮች የተገኙበት፣ የደገፉትና የተቀበሉትን የ1986ቱ የለንደን ዓለም ዓቀፍ ሰሻሊስት ጉባኤ፣ የብሔረሰቦች ጥያቄን አስመልክቶ ያስተላለፈውን አቋም መግለጫ ልጠቅስ እወዳለሁ። «ይህ ጉባኤ ሁሉም ብሔሮች ራሱን በራስ የማስተዳደር ሙሉ መብት የሚደግፍ ሲሆን፣ በያንዳንዱ ሃገር በወታደራዊ፣ ብሔራዊ ወይም ሌላ ዓይነት ፍፁማዊ ጭቆኝ ቀንበር ሥር ላሉ ሠራተኞችና አርሶ አደሮች ያለውን አጋርነት ይገልጻል።»

የመገንጠል ንቅናቄዎች በአርሶ አደሮችና በሠራተኞች መደብ እስከተመራና ያለባቸውን ዓለማዊ ዓቀፋዊነት ግዴታ እስከ ተቀበሉ ድረስ፣ ድጋፍ መስጠት ብቻ ሳይሆን ወታደራዊ ዕርዳታም ሊደረግላቸው ይገባል። አንድን ህዝብ እስክታውቅብኝ ድረስ እየበዘበዘኩህ አብረን እንኑር ማለት ፍፁም ኋላ ቀርነትና ራስ ወዳድነት ነው። በመገንጠል ጉዳይ ብዙ ጊዜ ልናጠፋ አይገባም። ይሁን እንጂ ዋናው ጉዳይ [መገንጠሉ] ተራማጅ ነው ወይስ አድሃሪ ነው የሚለው ነው። ሰሻሊስታዊ ኤርትራና ባሌ በሃገሪቱ ለሚደረግ አብዮት

ከፍተኛ ጉልበት መሆን እና ለመልሶ ውህደት የሚረዳ የእኩልነትና ዲሞክራሲያዊ መሠረት ሊጥሉ ይችላሉ።

ወደ ፍሬ ጉዳያችን ስንመለስ፣ እንዴት ነው ሃቀኛ እኩላዊ ብሔራዊ-አገር (egalitarian national state) መመሥረት የምንችለው? መልሱ ግልፅ ነው። ይህን ዓላማ ዕውን ማድረግ የምንችለው በአመፅና በኃይል ብቻ ነው፤ ማለትም በአብዮታዊ የትጥቅ ትግል ብቻ ነው። ነገር ግን ከአገዛዙ ሃሳዊ-ብሔርተኛ ፕሮፓጋንዳ ራሳችንን ልንጠብቅ ይገባል። አብዮቱ የትም ሊጀመር ይችላል። በተራማጅ ኃይሎች ማለትም በአርሶ አደሮችና በሠራተኛው እስከተመራ ድረስ፣ የሁሉንም ብሔረሰቦች ምጣኔ ሃብታዊና ባህላዊ ነጻነት ግምት ውስጥ ባሰገባ መልኩ ሠፊውን የኢትዮጵያ ህዝብ ነጻነት እስካቀዳጀ ድረስ፤ አብዮቱ በመገንጠል ጥያቄ ሊጀምር ይችላል። የእያንዳንዱ አብዮተኛ ሃላፊነት አንድን ንቅናቄ መመዘን ያለበት፣ ተገንጣይ ነው ወይስ አይደለም በሚል ሳይሆን፤ ንቅናቄው ሰሻሊስታዊ ነው ወይስ አድሃሪ ነው በሚል ነው። አንድ ሰሻሊስታዊ ንቅናቄ ተገንጣይ ሁኖ ብቻ አይቀርም፤ ምክንያቱም የሰሻሊዝም የመጨረሻ ግብ በራሱ ዓለም ዓቀፋዊነት ነው።

በድጋሚ ሌኒን እንዲህ ይላል «ሠፊው ህዝብ በዕለ ተለት ኑሮው የመልካምድራዊና ምጣኔ ሃብታዊ ትሥሥርን ዋጋ፣ የትልቅ ገበያና ትልቅ አገር ፋይዳ በደንብ ጠንቅቆ ያውቃል።» ትግሉን ከዚህ አኳያ ስንመለከተው፤ በየአቅጣጫው አጠብቂኝ ውስጥ እየገባ ያለው የእኛ ዓይነት አገዛዝ በአንጻራዊ መልኩ በአጭር ጊዜ ውስጥ ይገረሰስ ዘንድ ግድ ይለዋል። በተለያዩ ብሔረሰቦች መካከል ያለው ንቃት ህሊና የተለያዩ ደረጃ ላይ ስለሚገኝ፣ ከፍተኛ የንቃት ህሊና ደረጃ የደረሰ ብሔረሰብ፣ መጀመሪያ ራሱን ነጻ ማውጣትና በመቀጠል ሌሎች ላልተሸራረፈ ነጻነት የሚያደርጉትን ትግል የመደገፍ መብት ብቻ ሳይሆን ግዴታም ጭምር ነው ያለብን። ይህ በኮሪያ ያለ እውነታ አይደለም? ይህን እንቅስቃሴ እንደግፋልን፤ አንደግፍም እንዴት? ታዲያ ጎሳኝነት፣ ተገንጣይነት ወዘተ የሚል ወሬ ምን አመጣው?